

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА**

**ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ:
ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 1 (27)

Київ – 2025

Збірник наукових праць включено до Переліку наукових фахових видань України у галузі «Педагогічні науки» (категорія «Б»), в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, на підставі рішення Атестаційної колегії МОН України (наказ МОН України від 02 липня 2020 року № 886).

Реферативні та наукометричні бази даних, до яких включено наукове видання:
CrossRef, Google Академія, WorldCat, Наукова періодика України.

Ідентифікатор медіа: R30-01891 (рішення № 1318 Засідання Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 09 листопада 2023 р.).

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (протокол № 10 від 26 червня 2025 року).

Засновник: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної академії педагогічних наук України

Адреса редакції: 04060, м. Київ, вул. Берлінського, 9

Наукова рада:

- Кремень В. Г.** доктор філософських наук, професор, дійсний член НАН України і НАПН України, *голова наукової ради (НАПН України)*
Луговий В. І. доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України (НАПН України)
Ничкало Н. Г. доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України (НАПН України)
Філіпчук Г. Г. доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України (НАПН України)
Щербак О. І. доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України (Київський професійно-педагогічний коледж імені Антона Макаренка, Україна)
Дубасенюк О. А. доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна)

Редакційна колегія:

- Лук'янова Л. Б.** доктор педагогічних наук, професор (*голова редакційної колегії*) (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України)
Аніщенко О. В. доктор педагогічних наук, професор (*заступник голови ред. колегії*) (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України)
Бабушко С. Р. доктор педагогічних наук, професор (*Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна*)
Баніт О. В. доктор педагогічних наук, старший дослідник (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України)
Встошка Я. доктор хабілітований, професор (*Карлов університет, Чеська Республіка*)
Демешкант Н. А. доктор хабілітований, професор (*Педагогічний університет Національної комісії з освіти у Кракові, Республіка Польща*)
Коваленко О. Г. доктор психологічних наук, професор (Університет Комісії національної освіти у Кракові (м. Краків (Республіка Польща))
Лавриш Ю. Е. доктор педагогічних наук, професор (*КПІ ім.Генерала Сікорського, Україна*)
Прийма С. М. доктор педагогічних наук, професор (*Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Україна*)
Василенко О. В. кандидат педагогічних наук, доцент (*Національна академія внутрішніх справ, Україна*)
Павлов І. PhD, доцент (*Університет Матея Бела, Словцька Республіка*)
Тринус О. В. кандидат педагогічних наук, старший дослідник (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України)

О 72 Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр. / [редкол. Л.Б. Лук'янова (голова), Аніщенко О.В. (заступник голови) та ін.]; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ, 2025, 1 (27). 216 с.

У збірнику наукових праць викладено результати наукових досліджень з теоретичних, методологічних і методичних проблем освіти дорослих, зокрема змісту, напрямів, історії її розвитку, порівняльного аналізу національного та зарубіжного досвіду.

Для науковців, педагогічних працівників закладів формальної і неформальної освіти, слухачів інститутів післядипломної освіти, докторантів, аспірантів, студентів.

ЗМІСТ

Розділ I

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Лук'янова Лариса Борисівна,

Симеля Кшиштоф Ф.

*Стилі навчання в освіті дорослих: теоретико-прикладний
аналіз*

9

Babushko Svitlana,

Halytska Maiia

*Adult education for displaced Ukrainians: motivations and communication
barriers in English language learning (Освіта дорослих для українців-
біженців: мотивація та комунікаційні бар'єри у вивченні англійської мови) ..*

24

Вольгушин Дмитро Сергійович

*Неформальна освіта: можливості для професійного розвитку
менеджерів організацій*

34

Топольник Яна Володимирівна

*Використання мобільних застосунків у неформальній освіті
дорослих*

44

Розділ II

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ДОРΟΣЛИХ

Акімова Ольга Вікторівна,

Галчук Яна Анатоліївна

*Педагогічна творчість у системі особистісно-професійного
становлення майбутнього вчителя*

53

Андрощук Катерина Миколаївна

*Формування іншомовної професійної компетентності майбутніх
фахівців у галузі будівельної інженерії: сутність, підходи та освітні
практики*

64

Афанасьєва Тетяна Олександрівна,

Гревцева Євгенія Олександрівна

*Професійна підготовка освітніх менеджерів до управління змінами
в умовах сучасних трансформацій: спрямованість на антикризові
практики*

78

Бабко Тетяна Миколаївна,

Кравченко Тетяна Володимирівна

*Післядипломна підготовка управлінських кадрів: забезпечення
наступності на рівні базової загальної середньої освіти*

88

Вишневська Галина Богданівна,

Мурмила Марія Василівна

*Інтеграція технологій штучного інтелекту в мовну освіту:
виклики та перспективи*

101

Гадалін Михайло Сергійович

*Формування професійних компетентностей фахівців IT-галузі
в умовах вищої освіти*

115

Цитування:

Андрощук, К. М. (2025). Формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі будівельної інженерії: сутність, підходи та освітні практики. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 1(27), 64–77. [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.64-77](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.64-77)

УДК 378.147:811.111'276.6:62-057.875

DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.64-77](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.64-77)

**ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ БУДІВЕЛЬНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ:
СУТНІСТЬ, ПІДХОДИ ТА ОСВІТНІ ПРАКТИКИ**

**Андрощук Катерина
Миколаївна** – здобувач
третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти Вінницького
державного педагогічного
університету імені Михайла
Коцюбинського

Androschuk Kateryna – PhD
student at the State Higher
Educational Institution of the
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0003-3738-8566>

E-mail: katja111andros4uk@gmail.com

Анотація. В оглядовій статті обґрунтовано сутність іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі будівельної інженерії як інтегративного утворення, що поєднує когнітивний, комунікативний, професійно-діяльнісний та мотиваційний компоненти. Наголошено на її ролі як чинника особистісного та професійного розвитку, що забезпечує здатність ефективно використовувати іноземну мову (насамперед англійську) для розв'язання спеціалізованих завдань, доступу до міжнародного професійного дискурсу, участі в спільних проєктах і підвищення конкурентоспроможності на глобальному ринку праці. Проаналізовано сучасні наукові підходи до формування іншомовної професійної компетентності у контексті міжнародного досвіду викладання англійської для спеціальних цілей (ESP) і інтегрованого предметно-мовного навчання (CLIL). Обґрунтовано ефективність впровадження компетентнісного, комунікативно-діяльнісного, інтегрованого, культурологічного та проєктно-орієнтованого підходів в освітньому процесі закладів вищої освіти. Підкреслено важливість використання автентичних матеріалів (технічної документації, креслень, міжнародних стандартів, англомовних звітів), рольових ігор, симуляційних завдань, міждисциплінарних проєктів і електронних ресурсів для розвитку професійно значущих мовних умінь. Розглянуто приклади міжпредметної інтеграції під час викладання фахових дисциплін (будівельна механіка,

Публікація розміщена на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International (CCBY4.0), що дозволяє вільне використання з обов'язковим зазначенням авторства та джерела.

проектування будівель, геотехніка) із навчанням англійської мови, що сприяє формуванню здатності застосовувати професійну лексику у реальних виробничих умовах. Наголошено на необхідності врахування культурних аспектів міжнародного професійного спілкування для запобігання міжкультурним непорозумінням та підвищення ефективності співпраці з іноземними партнерами. Визначено перспективи подальших досліджень, зокрема розроблення спеціалізованих методичних матеріалів для ESP-курсів будівельного профілю, створення електронних навчальних ресурсів на основі автентичного контенту, моделювання міжпредметної інтеграції, а також формування міжкультурної компетентності в умовах дистанційного навчання.

Ключові слова: іншомовна професійна компетентність; інженерна освіта; англійська для спеціальних цілей (ESP); інтегроване навчання (CLIL); професійна комунікація; будівельна інженерія.

DEVELOPING FOREIGN-LANGUAGE PROFESSIONAL COMPETENCE IN FUTURE CONSTRUCTION ENGINEERS: ESSENCE, APPROACHES AND EDUCATIONAL PRACTICES

Abstract. The review article substantiates the essence of foreign-language professional competence of future specialists in construction engineering as an integrative construct combining cognitive, communicative, professional-activity, and motivational components. Its role is emphasized as a factor of personal and professional development that ensures the ability to effectively use a foreign language (primarily English) to solve specialized tasks, access international professional discourse, participate in joint projects, and enhance competitiveness in the global labor market. The article analyzes modern scientific approaches to developing foreign-language professional competence in the context of international experience in teaching English for Specific Purposes (ESP) and Content and Language Integrated Learning (CLIL). The effectiveness of implementing competence-based, communicative-activity, integrated, cultural, and project-based approaches in higher education is substantiated. The importance of using authentic materials (technical documentation, drawings, international standards, English-language reports), role-plays, simulation tasks, interdisciplinary projects, and electronic resources to develop professionally relevant language skills is highlighted. Examples of interdisciplinary integration in teaching professional subjects (structural mechanics, building design, geotechnics) with English language instruction are considered, fostering the ability to apply professional vocabulary in real-world industrial settings. The need to account for cultural aspects of international professional communication to prevent intercultural misunderstandings and improve cooperation with foreign partners is stressed. Prospects for further research are outlined, including the development of specialized methodological materials for ESP courses in construction, the creation of electronic learning resources based on authentic content, the modeling of interdisciplinary

integration, and the formation of intercultural competence in distance learning environments.

Key words: *foreign-language professional competence; engineering education; English for Specific Purposes (ESP); Content and Language Integrated Learning (CLIL); professional communication; construction engineering.*

Постановка проблеми, її актуальність. У сучасному глобалізованому суспільстві іншомовна професійна компетентність стала невід'ємною складовою підготовки конкурентоспроможного фахівця інженерного профілю. Знання іноземної мови, зокрема англійської, вже давно перестало бути лише засобом міжкультурної комунікації – нині це інструмент доступу до міжнародного фахового дискурсу, технічної документації, новітніх досліджень, участі в міжнародних проєктах і професійної мобільності.

Сучасний інженер має бути здатним не лише виконувати технічні завдання, а й орієнтуватися у глобальному інформаційному просторі, співпрацювати з колегами з інших країн, використовувати професійну лексику в усній та письмовій комунікації. Вимоги роботодавців дедалі частіше передбачають вільне володіння фаховою іноземною мовою як обов'язкову умову для працевлаштування та кар'єрного зростання.

Крім того, активна участь України у євроінтеграційних процесах, розширення міжнародного освітнього та наукового співробітництва, інтеграція до спільного європейського простору вищої освіти зумовлюють необхідність переосмислення мовної підготовки майбутніх інженерів.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Питання іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців технічних спеціальностей розглядалося у працях українських і зарубіжних дослідників (Ведмидера, 2023; Чуланова, 2023; Handayani, & Dewi, 2022; Hyland, 2022). Вчені наголошують на необхідності орієнтації мовного навчання на потреби професії, розвитку комунікативної компетентності у професійно значущих ситуаціях, використанні автентичних матеріалів, інтеграції мовної та фахової підготовки

У рамках концепції English for Specific Purposes (ESP) значна увага приділяється аналізу мовних потреб конкретної спеціальності, розробці курсів з урахуванням професійного контексту, розвитку критичного мислення та навичок презентувати технічну інформацію англійською мовою. Автори, що досліджують ESP-напрямок, підкреслюють важливість поєднання мовної і професійної підготовки через автентичний контент, стверджуючи, що використання звітів і інструкцій у навчанні студентів підвищує ефективність засвоєння термінології та професійної комунікації (Juřta, 2023) та покращення рівня розуміння технічних текстів і розвитку критичного мислення серед студентів ESP-курсів у галузі інженерії

(Sujarwo, & Sukmawati, et al., 2023).

Іншим напрямом досліджень є застосування мультимедійних і цифрових форматів в якості автентичного контенту. Науковці досліджують можливості використання веб-сайтів для навчання студентів англійської (Lastari, Suherdi, & Lio, 2024) та соціальних мереж YouTube і LinkedIn як джерело оригінального матеріалу для ESP з метою підсилення мотивації і формування професійних комунікативних навичок (Saienko, Semyda, & Akhmad, 2020).

Важливим є також питання балансу між автентичними й навчальними матеріалами. Дослідники наголошують на необхідності методично грамотного підходу до роботи з автентичними текстами та виділяють дотекстовий, текстовий і післятекстовий етапи як умову ефективного навчання (Гудима, & Слодиницька 2023) та пропонують оптимальне співвідношення (50%/50% або 25%/75%), доводячи, що надмірне використання автентичних ресурсів може призвести до когнітивного перевантаження (Zvarych, Bilous, & Diachuk et al., 2024).

Окремий напрям досліджень стосується розвитку письмової іншомовної компетентності. Науковці доводять, що автентичні матеріали (журнальні статті, технічні тексти) покращують організацію письма, аргументацію та лексичну різноманітність серед студентів технічних спеціальностей і наголошують на важливості використання реальних технічних документів для розвитку навичок технічного письма та поповнення професійного словника у рамках ESP (Chamba, Reinoso, & Rengifo, 2023; Lubianova, 2021), зокрема використання технічних креслень і дисциплінарно орієнтованих текстів у курсах для студентів-будівельників сприяє зростанню їх лексико-граматичної компетентності через залучення знайомого професійного контексту (Tarasiuk, 2023).

Загалом ці дослідження окреслюють спільну тенденцію переходу від ізолюваного навчання мови до інтегрованого, змістовно-професійного підходу, який враховує потреби майбутніх фахівців. Використання автентичних матеріалів розглядається як ключовий інструмент формування іншомовної професійної компетентності майбутніх будівельних інженерів, що дозволяє не лише вдосконалювати мовні навички, а й занурювати студентів у реалістичні умови професійної комунікації та міжкультурної взаємодії.

Однак, незважаючи на значну увагу до формування іншомовної професійної компетентності фахівців технічних спеціальностей, специфіка її розвитку саме у фахівців галузі будівельної інженерії досі залишається недостатньо дослідженою. Потребують уточнення критерії добору автентичних матеріалів, методичні засади інтеграції мовної та технічної підготовки, механізми міжпредметної взаємодії, а також моделі формування міжкультурної компетентності з урахуванням особливостей будівельної галузі.

Метою статті є обґрунтування ролі іншомовної професійної компетентності як чинника особистісного та професійного розвитку майбутніх фахівців у галузі будівельної інженерії, а також визначення підходів до її ефективного формування в освітньому процесі ЗВО.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано теоретичний аналіз наукових джерел (монографій, статей, методичних матеріалів з проблеми ESP і CLIL), порівняльний аналіз зарубіжного і вітчизняного досвіду мовної підготовки інженерів, узагальнення результатів впровадження інтегрованих курсів у технічних університетах, а також моделювання можливих освітніх практик для майбутніх будівельних інженерів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Іншомовна професійна компетентність майбутнього фахівця в галузі будівельної інженерії – це здатність ефективно використовувати іноземну мову для розв'язання професійних завдань у галузі будівництва. Вона є інтегративним утворенням, що поєднує мовні, комунікативні, професійні та міжкультурні вміння, необхідні для повноцінної участі в професійному спілкуванні в міжнародному середовищі (Андрощук, 2025). Іншомовна професійна компетентність охоплює кілька ключових компонентів, з-поміж яких – когнітивний, комунікативний, професійно-діяльнісний, мотиваційний. Розглянемо їх більш детально.

Когнітивний компонент, що включає володіння фаховою термінологією, умінням оперувати професійною лексикою у відповідних контекстах. Він насамперед передбачає знання спеціальної лексики, яка вживається в технічній документації, нормативних актах, будівельних інструкціях чи наукових публікаціях. Наприклад, терміни на кшталт *foundation slab*, *structural integrity*, *load-bearing wall* мають бути не просто вивчені, а зрозумілі в контексті реальних виробничих ситуацій. Йдеться не лише про читання та переклад, а й про здатність критично аналізувати, інтерпретувати та використовувати інформацію з креслень, технічних описів, проєктів тощо. Такі навички необхідні для роботи з міжнародними будівельними нормативами, інструкціями до обладнання чи під час участі в міжнародних тендерах.

Комунікативний компонент – уміння будувати усні й письмові висловлювання у професійному середовищі: від участі в технічних обговореннях до складання електронних листів, звітів, презентацій. Майбутні інженери повинні уміти вести діалоги з колегами, замовниками, іноземними партнерами, брати участь у нарадах, обговореннях технічних рішень, листуванні. Особливо актуальним є вміння формулювати запити, технічні завдання, звіти та резюме англійською мовою.

Професійно-діяльнісний компонент охоплює практичне застосування мовних знань у реальних умовах професійної діяльності майбутніх інженерів. У сфері будівельної інженерії це означає здатність

ефективно використовувати іноземну мову під час виконання завдань, пов'язаних із розробкою проєктів, підготовкою технічної документації, оцінкою об'єктів будівництва, а також під час роботи з кресленнями, специфікаціями та звітами іноземною мовою.

Крім того, важливим елементом цього компонента є вміння користуватися сучасними програмними продуктами (CAD, BIM-системи, інженерні калькулятори тощо), які мають багатомовний інтерфейс і вимагають знання технічної лексики англійською мовою. Знання іноземної мови також необхідне для участі в міжнародних конференціях, виставках, семінарах і тренінгах, де майбутні фахівці презентують результати своєї роботи, обмінюються досвідом із закордонними колегами, беруть участь у фахових дискусіях.

Мотиваційний компонент визначає рівень зацікавленості здобувачів освіти в оволодінні іноземною мовою для професійного використання. Позитивна мотивація формується завдяки усвідомленню практичної цінності іншомовної компетентності в майбутній професійній діяльності, доступу до сучасних джерел інформації, перспективи міжнародного працевлаштування та участі в освітніх або інженерних проєктах за кордоном.

Означені компоненти утворюють складну, багатовимірну структуру іншомовної професійної компетентності (табл. 1).

Таблиця 1

**Структура іншомовної професійної компетентності
майбутніх будівельних інженерів**

Компонент	Характеристика	Приклад використання
<i>Когнітивний</i>	Знання фахової термінології, вміння працювати з автентичними текстами	Читання технічних описів, переклад креслень
<i>Комунікативний</i>	Усна й письмова взаємодія в професійному середовищі	Ведення переговорів, підготовка технічних звітів
<i>Професійно-діяльнісний</i>	Застосування мови у реальних робочих завданнях	Робота з BIM-програмами, участь у міжнародних тендерах
<i>Мотиваційний</i>	Усвідомлення цінності іншомовної компетентності	Участь у міжнародних проєктах, академічна мобільність

Джерело: (Андрощук, 2025).

Усі перелічені компоненти (когнітивний, комунікативний, професійно-діяльнісний і мотиваційний) взаємодіють між собою та доповнюють один одного, забезпечуючи цілісне оволодіння іноземною мовою в професійному контексті.

Іншомовна професійна компетентність відіграє важливу роль у процесі як особистісного, так і професійного розвитку майбутніх фахівців, зокрема в галузі будівельної інженерії. Знання іноземної мови, передусім англійської, відкриває широкі можливості для доступу до новітньої технічної інформації, участі в міжнародних освітніх і професійних проєктах, забезпечує здатність до міжкультурної комунікації та мобільності. Це уможливорює роботу з сучасною технічною літературою, стандартами, інструкціями, науковими публікаціями та цифровими ресурсами, які найчастіше представлені саме англійською мовою. Для особистості майбутнього інженера це означає не лише розширення професійного кругозору, а й розвиток упевненості у власних силах, критичного мислення, комунікативної гнучкості й відкритості до міжкультурної взаємодії.

Оволодіння іншомовною професійною компетентністю також сприяє формуванню здатності самостійно здобувати й опрацьовувати необхідну інформацію, адаптуватися до динамічних змін у професійній сфері, розширює можливості працевлаштування, підвищує рівень конкурентоспроможності фахівця на українському та міжнародному ринках праці. Крім того, іноземна мова є важливою передумовою участі в програмах академічної мобільності, міжнародних конференціях, семінарах і тренінгах, що забезпечує безперервне професійне зростання, тобто іншомовна професійна компетентність виступає не лише як засіб комунікації, а як потужний чинник розвитку професійної самосвідомості, кар'єрного зростання та інтеграції молодих фахівців у глобальний інженерний простір.

У зарубіжних країнах іншомовна професійна компетентність є частиною стратегії «інтернаціоналізації вищої освіти». Наприклад, у Німеччині, Нідерландах, Швеції багато технічних програм викладаються англійською мовою; у США активно впроваджуються курси типу «English for Specific Purposes (ESP)»; у Китаї державні програми підтримують професійну англійську для інженерів через стажування за кордоном та участь у спільних проєктах із західними компаніями. Зарубіжна практика також передбачає інтеграцію фахових дисциплін та іноземної мови через підходи CLIL (Content and Language Integrated Learning) – предметно-мовне інтегроване навчання (Štefková, & Danihelová, 2023).

В Україні упродовж останніх десятиліть посилюється інтеграція в європейський освітній простір. Це зумовлює перегляд програм з іноземної мови для професійного спрямування у технічних ЗВО.

Визначення підходів до ефективного формування іншомовної

професійної компетентності в освітньому процесі закладу вищої освіти (ЗВО) передбачає врахування цілей фахової підготовки, особливостей майбутньої професійної діяльності студентів та вимог сучасного ринку праці. Охарактеризуємо більш детально основні підходи, які довели свою ефективність.

Компетентнісний підхід, орієнтований на формування результатів навчання у вигляді конкретних компетентностей, є ключовим у підготовці майбутніх фахівців у галузі будівельної інженерії. У контексті іншомовної професійної компетентності цей підхід передбачає не стільки засвоєння лексичних одиниць чи граматичних конструкцій, скільки здобуття здатності ефективно використовувати іноземну мову (передусім англійську) у реальних професійних умовах. Зокрема, йдеться про:

- виконання фахових завдань іншомовними засобами, наприклад, складання англомовних технічних завдань (technical specifications), звітів про проведення обстеження будівельної ділянки (site inspection reports), заповнення форм міжнародних тендерів, розрахунок кошторису проекту за іноземними нормативами;
- аналіз технічної інформації, що подається англійською мовою: робота з кресленнями, схемами, специфікаціями, які супроводжуються іноземною технічною термінологією (наприклад: steel reinforcement plan, foundation layout, drainage system diagram);
- вивчення та критичне осмислення англомовних будівельних норм (BS, ASTM, Eurocode), які використовуються в міжнародній практиці;
- професійну взаємодію в іншомовному середовищі – проведення зустрічей з іноземними замовниками, обговорення технічних рішень із зарубіжними підрядниками, підготовка презентацій проектів для участі в міжнародних конкурсах, відповідь на технічні запити партнерів;
- здатність адаптуватися до іншомовного професійного середовища, зокрема працювати з інтерфейсом програмного забезпечення англійською мовою (AutoCAD, Revit, BIM 360), читати технічні інструкції, ліцензійні умови, користувацькі посібники.

Компетентнісний підхід передбачає, що студенти не лише володіють термінами на зразок *load-bearing structure*, *thermal insulation*, *reinforced concrete*, але й здатні застосувати їх у побудові аргументованих висловлювань: описати стан конструкції, обґрунтувати вибір матеріалу, пояснити технічне рішення англомовному колезі. Він також стимулює розвиток умінь не лише перекласти, а й оцінити достовірність і релевантність іншомовної інформації, наприклад при аналізі будівельного кейсу або порівнянні проектних рішень у різних країнах.

Комунікативно-діяльнісний підхід акцентує увагу на створенні навчальних ситуацій, максимально наближених до реальних умов майбутньої фахової діяльності. Він фокусується не лише на засвоєнні

мовних знань, а й на їх активному використанні в професійно значущих ситуаціях, що потребують застосування аналітичного мислення, командної взаємодії, прийняття рішень.

У межах цього підходу завдання конструюються на основі автентичних матеріалів, зокрема технічної документації (building codes, project specifications, technical descriptions); креслень і схем, що потребують опису, інтерпретації або пояснення іноземному замовнику; інструкцій з експлуатації будівельної техніки або програмного забезпечення (наприклад, опис використання лазерного рівня або роботи в AutoCAD); тендерної документації, яку необхідно заповнити, перекласти або підготувати презентацію проєкту англійською мовою; стандартів і будівельних норм, зокрема міжнародних (наприклад, ISO, Eurocode, ASTM), які використовуються в міжнародних контрактах; англомовних звітів про виконані роботи, планів-графіків будівництва, кошторисів (bill of quantities), оцінки ризиків тощо.

З метою активізації професійного мовлення широко застосовуються рольові ігри, які моделюють робочі ситуації:

- обговорення будівельного проєкту з іноземним замовником;
- інструктаж команди на будівельному майданчику;
- презентація концепції енергоефективної будівлі;
- вирішення конфлікту між підрядником і інвестором щодо затримки постачання матеріалів;
- нарада з міжнародними архітекторами щодо змін у проєктній документації.

Також ефективною формою реалізації комунікативно-діяльнісного підходу є проєктна діяльність, яка включає: створення міні-проєкту англійською мовою (наприклад, «Design of a sustainable residential building»); підготовку і проведення симуляційної технічної наради; розробку інженерного глосарію за темою «Structural elements of a building»; участь у постерній презентації з міжнародним технічним словником.

Моделювання інженерних комунікацій охоплює тренування умінь писати електронні листи партнерам, укладати угоди, готувати звіти за результатами технічних аудитів, брати участь у телефонних або відеоконференціях англійською мовою, що відповідає реаліям сучасної інженерної роботи.

Інтегрований підхід, який поєднує навчання іноземної мови з фаховими дисциплінами, є ефективним для формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі будівельної інженерії. Такий підхід забезпечує не лише паралельне опанування англійської мови та спеціальних знань, а й розвиток уміння застосовувати мовні засоби в контексті реальної професійної діяльності.

Зміст інтегрованого підходу реалізується через міждисциплінарну

взаємодію, коли мовні заняття плануються відповідно до тематики профільних дисциплін. Наприклад, під час вивчення курсу «Будівельна механіка» студенти можуть: ознайомлюватися з англomовною термінологією на позначення навантажень, деформацій, конструктивних елементів (beam, stress, shear force); розв'язувати задачі за схемами, підписаними англійською мовою; коментувати або пояснювати розрахункові формули іноземною мовою; складати письмові пояснення до креслень чи розрахунків.

У курсі «Проектування будівель і споруд» студенти можуть: створювати англomовні анотації до власних проєктів; вивчати іноземні джерела, такі як технічні статті, норми типу Eurocode; моделювати ситуації презентації проєкту іноземному замовнику; заповнювати англomовні розділи тендерної документації; перекладати пояснювальні записки до креслень, виконаних у CAD-програмах.

У рамках дисципліни «Геотехніка» інтегрований підхід може реалізовуватися через: читання англomовних звітів про геологічні вишукування; складання коротких висновків або технічних записів англійською мовою (наприклад, щодо типу ґрунтів, несучої здатності основи); ознайомлення з міжнародними стандартами випробувань ґрунтів (наприклад, ASTM D2487 – classification of soils).

Також ефективною практикою є використання CLIL-технологій (Content and Language Integrated Learning), коли певна частина профільного курсу викладається англійською мовою. Наприклад, викладач англійської мови спільно з фаховим викладачем можуть проводити бінарні заняття за темами «Сучасні технології армування бетонних конструкцій» чи «Теплоізоляційні матеріали в будівництві». Формами реалізації інтегрованого підходу може бути створення глосаріїв за темами профільних дисциплін, виконання професійно орієнтованих проєктів англійською мовою, перегляд та аналіз фрагментів англomовних навчальних відео («How to pour a concrete foundation» або «Bridge construction explained»), участь у міждисциплінарних симуляційних тренінгах типу «Technical meeting with an international investor».

Таким чином, інтегрований підхід сприяє глибшому засвоєнню фахового матеріалу, забезпечує розвиток іноземної лексичної бази у відповідних галузевих контекстах, а також підвищує мотивацію студентів через практичну спрямованість та реалістичність завдань.

Культурологічний підхід сприяє формуванню міжкультурної компетентності, що є важливою складовою професійного спілкування з іноземними партнерами, замовниками, консультантами та підрядниками. У контексті підготовки майбутніх будівельних інженерів цей підхід передбачає не лише опанування мови, а й глибше розуміння культурних особливостей ділового та професійного спілкування, які можуть суттєво впливати на успішність співпраці в міжнародному середовищі. Наприклад,

студенти ознайомлюються з нормами професійного етикету, які є звичними в англomовному середовищі: правилами ведення переговорів, представлення проєктів, ділового листування, звертання до колег та партнерів з різних країн. Знання того, що в США прийнято чітко дотримуватись дедлайнів і фокусуватись на результатах, а в Японії — проявляти повагу до ієрархії та уникати прямої критики, дає змогу уникнути міжкультурних непорозумінь у процесі міжнародної співпраці.

Культурологічний підхід також передбачає вивчення стилю професійного спілкування. Так, англomовні технічні тексти зазвичай вирізняються чіткою структурою, лаконічністю та логічністю викладу. У цьому контексті студенти вчатьсЯ складати англomовні звіти, тендерні пропозиції, презентації будівельних об'єктів за зразками, які відповідають міжнародним стандартам оформлення технічної документації. Наприклад, студент може підготувати англomовну презентацію про інноваційну технологію армування бетонних конструкцій або скласти коротке резюме проєкту будівництва багатоповерхового житлового комплексу відповідно до вимог, прийнятих у британській або американській інженерній практиці.

Ще один важливий аспект – ознайомлення з культурою фахового середовища різних країн, включно з архітектурними традиціями, підходами до проєктування, стандартами безпеки й екологічності. Наприклад, студентам можуть пропонуватись для аналізу такі кейси: порівняння вимог до енергозбереження в будівництві в ЄС та США; аналіз особливостей реконструкції історичних будівель у Великій Британії; ознайомлення з принципами сталого будівництва в Скандинавських країнах; вивчення вимог американського стандарту *LEED* або британського *BREEAM* щодо екологічності будівництва.

Крім того, культурологічний підхід сприяє розвитку толерантності, відкритості, вміння працювати в мультикультурному колективі – навичок, які надзвичайно важливі для сучасного інженера, залученого до міжнародних проєктів. Практичними формами реалізації цього підходу може бути обговорення реальних професійних ситуацій, у яких виникають міжкультурні непорозуміння; вивчення прикладів відомих міжнародних будівельних компаній, їхніх проєктів, корпоративної культури та комунікативної поведінки їхніх представників. Це дає змогу ефективно взаємодіяти з представниками різних країн, дотримуючись норм професійного етикету, і сприяє успішній реалізації міжнародних інженерно-будівельних проєктів.

Проектно-орієнтований підхід дозволяє ефективно інтегрувати вивчення іноземної мови у професійну діяльність майбутніх будівельних інженерів шляхом виконання практично значущих завдань, що моделюють реальні виробничі ситуації. Такий підхід передбачає створення студентами власних інженерних проєктів. Наприклад, студенти можуть працювати в командах над проєктом сучасного енергоефективного житлового

комплексу, створюючи англomовне технiчне резюме проекту (project summary), описуючи конструктивнi рiшення, матерiали, iнженернi системи (HVAC, drainage, insulation), а також готуючи усну презентацiю для уявного iноземного iнвестора. Вони розробляють технiчнi специфiкацiї, складають кошториснi таблицi, готують анотацiю до архiтектурного рiшення та екологiчну оцiнку об'єкта, використовуючи автентичну англomовну лексику.

Ишим прикладом може бути створення англomовного iнженерного звiту за результатами моделювання несучої здатностi бетонної балки або аналізу ґрунтiв для фундаменту будiвлi. Такi звiти можуть мiстити таблицi, креслення, графiки, пояснювальнi записки, укладенi згiдно з вимогами мiжнародного технiчного оформлення.

Окремою формою реалiзацiї цього пiдходу є участь у студентських симуляцiях мiжнародних тендерiв, де групи студентiв готують повний комплект англomовної тендерної документацiї: технiчне завдання, графiк виконання робiт (project timeline), оцiнку ризикiв (risk assessment), план управлiння якiстю (quality control plan), та презентують його перед умовною комiсiєю.

Таким чином, проектно-орiєнтований пiдхiд не лише активiзує iншомовну дiяльнiсть, а й забезпечує високий рiвень залучення студентiв до змiсту навчання, формує критичне мислення, вiдповiдальнiсть за результат, умiння працювати в командi та застосовувати мовнi та фаховi знання в реальних професiйних ситуацiях. Він особливо ефективний у пiдготовцi фахiвцiв у галузi будiвельної iнженерiї, якi планують працювати в мiжнародному середовищi або брати участь у реалiзацiї масштабних iнфраструктурних проектiв.

Комплексне впровадження зазначених пiдходiв забезпечує створення сприятливого середовища для ефективного формування iншомовної професiйної компетентностi майбутнiх iнженерiв у системi вищої освiти.

Висновки i перспективи подальших дослiджень. Iншомовна професiйна компетентнiсть є ключовим чинником особистiсного та професiйного розвитку майбутнiх фахiвцiв у галузi будiвельної iнженерiї. У контекстi глобалiзацiї та iнтернацiоналiзацiї вищої освiти iншомовна компетентнiсть перетворюється на необхідний елемент професiйної мобiльностi та мiжнародної iнтеграцiї iнженера. Особливої актуальностi вона набуває в умовах участi Украiни в мiжнародних проектах, освiтнiх програмах, спiльних дослiдженнях у галузi будiвництва та iнфраструктури.

Iншомовна професiйна компетентнiсть охоплює когнiтивний, комунiкативний, професiйно-дiяльнiсний i мотивацiйний компоненти, якi в сукупностi забезпечують не лише здатнiсть до ефективного iншомовного спiлкування в професiйному середовищi, а й сприяють глибшому засвоєнню фахових знань, розвитку мiжкультурної компетентностi, критичного мислення та адаптивностi. Розглянутi пiдходи до формування

іншомовної професійної компетентності – компетентнісний, комунікативно-діяльнісний, інтегрований, культурологічний і проєктно-орієнтований – довели свою ефективність у підготовці конкурентоспроможних інженерів у межах сучасної освітньої парадигми. Їх комплексне впровадження дозволяє створити навчальне середовище, наближене до умов реальної професійної діяльності, активізувати практичну мовну діяльність, посилити мотивацію та забезпечити якісну інтеграцію мовних і фахових знань. Узагальнення досвіду впровадження означених підходів у технічних ЗВО України сприятиме подальшому вдосконаленню системи мовної підготовки майбутніх фахівців у галузі будівельної інженерії відповідно до потреб глобального ринку праці.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні спеціалізованих методичних матеріалів для викладання іноземної мови професійного спрямування майбутнім будівельникам, адаптованих до рівня їхньої підготовки та специфіки професійних завдань. Доцільно також дослідити ефективність міжпредметної інтеграції мовної підготовки з інженерними дисциплінами, створення спільних курсів у форматі CLIL, розробку електронних освітніх ресурсів і тренажерів на основі автентичних матеріалів. Окремого вивчення потребують питання формування міжкультурної компетентності в умовах дистанційного навчання та участі у віртуальних міжнародних командах.

Список використаних джерел

- Андрошук, К.М. (2025). Компонентний склад іншомовної професійної компетентності майбутніх інженерів-будівельників. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали 53 Міжнародної науково-практичної конференції (7 лютого 2025 р., м. Кордова (Іспанія))*. 99-101.
- Гудима, Г.Б., & Слодиницька, Ю.Р. (2023). Використання автентичних матеріалів на заняттях з англійської мови у закладах вищої освіти. *Закарпатські філологічні студії*, (27), 106–110. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.1.18>
- Чуланова, Г.В., & Ведмидера, К.С. (2023). Ефективність застосування автентичних матеріалів у навчальному процесі. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, (59), 112–115. <https://doi.org/10.51707/2618-0529-2023-27-11>
- Chamba, M., Reinoso, M., & Rengifo, E. (2019). Authentic Materials to Foster Writing Skills in College EFL Learners. *English Language Teaching*, 12 (6), 112–128. <https://doi.org/10.5539/elt.v12n6p112>
- Handayani, H. L., & Dewi, D. N. (2022). The Use of Authentic Materials in Teaching English at Vocational High School. *Jurnal Inovasi & Manajemen Pendidikan*, 1(2), 90–100. <https://doi.org/10.12928/jimp.v1i2.4617>
- Hyland, K. (2022). English for Specific Purposes: What is it and where is it taking us? *ESP Today*. <https://doi.org/10.18485/esptoday.2022.10.2.1>

- Juita, E. (2023). The Use of Authentic Materials in ESP Classes for Vocational Program of Medical Laboratory Technology. *Journal of Educational and Language Research*, 2(11), 1287–1292. <https://doi.org/10.53625/joel.v2i11.6015>
- Lastari, A., Suherdi, D., & Lio, A. (2024). The Utilization of 360-Website as Authentic Materials in ESP: Opportunities and Challenges. *Jurnal PIP*, 7(2), 1–10. <https://doi.org/10.21009/PIP.391.3>
- Lubianova, O.V. (2021). Teaching Technical Writing as Part of ESP. *Advanced Education*. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.57043>
- Saienko, N., Semyda, O., & Akhmad, I. (2020). Using Social Networks in Teaching ESP to Engineering Students. *Advanced Education*. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.198083>
- Štefková, J., & Danihelová, Z. (2023). CA-CLIL: teachers' and students' perceptions of implementing CLIL in tertiary education. *Advanced Education*, 22, 137–151. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.283210>
- Sujarwo, S., Sukmawati, et al. (2023). The Effectiveness of Authentic Materials for Reading Comprehension of ESP Class at UKI Paulus Makassar. *International Journal of OLEH*. <https://doi.org/10.56314/ijoleh.v2i2.173>
- Tarasiuk, et al. (2023). Civil Engineering Students' English Language Lexico Grammatical Competence Formation in Reading. *Frontiers in Communication*. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2022.901719>
- Zvarych, I., Bilous, N., Diachuk, L., Dovzhenko, I., Magden, O., & Bulenok, S. (2024). The Role of Authentic Materials in Building Foreign Language Competencies. *Forum for Linguistic Studies*, 6(3), 230–245. <https://doi.org/10.30564/fls.v6i3.6660>

References (translated and transliterated)

- Androshchuk, K.M. (2025). Komponentnyi sklad inshomovnoi profesiinoi kompetentnosti maibutnykh inzheneriv-budivelnikov [The Component Structure of Foreign Language Professional Competence of Future Civil Engineers]. *Suchasni aspekty modernizatsiyi nauky: stan, problemy, tendentsiyi rozvytku: materialy 53 Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (7 lyutoho 2025 r., m. Kordova (Ispaniya))*. 99–101 [in Ukrainian].
- Chulanova, H.V., & Vedmydera, K.S. (2023). Efektyvnist zastosuvannya avtentychnykh materialiv u navchalnomu protsesi [Effectiveness of using authentic materials in the educational process]. *Naukovyy visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiya*, (59), 112–115 [in Ukrainian].
- Hudyma, H.B., & Slodynytska, Yu.R. (2023). Vykorystannia avtentychnykh materialiv na zaniattiakh z anhliiskoi movy u zakladakh vyshchoi osvity [The use of authentic materials in English classes at institutions of higher education]. *Zakarpattia Philological Studies*, (27), 106–110 [in Ukrainian].

Отримано / Received: 28.04.2025.
Прорецензовано / Revised: 02.05.2025.
Схвалено до друку / Accepted: 06.06.2025.
Опубліковано / Published: 30.06.2025.